

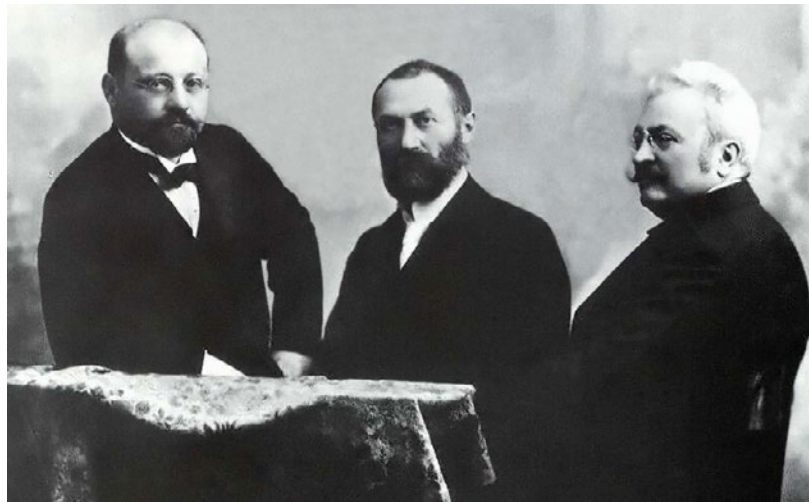
ZIPERNOWSKY KÁROLY

1853. április 4-én született Bécsben Zipernowsky Károly gépészmérnök, a hazai erősáramú elektrotechnikai ipar egyik legnagyobb alakja.

Középiskolai tanulmányait a pesti kegyesrendi gimnáziumban végezte, itt is érettségizett. Ezután pályáját egy kecskeméti gyógyszerárban folytatta, de már akkoriban sokat foglalkozott az elektromossággal. Később beiratkozott a Magyar Királyi József Műegyetemre, ahol érdekelni kezdte – az akkor még gyerekcipőben járó – elektrotechnika tudománya. Negyedéves korában már előadásokat tartott a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben, ahol az egyik előadásán Mechwart András is jelen volt. Mechwart meglátta a tehetséget az ifjú Zipernowskyban és felkérte a Ganz-gyár elektromos osztályának megszervezésére. A nagyhírű Ganz Villamossági Rt. Zipernowsky vezetésével a budai Kacsá utcai kis műhelyből nőtte ki magát. Kezdeti munkássága az egyenáramú villamosgépek és a világítás korszerűsítése felé irányultak. 1878-ban készítette el első 56 voltos és 12 amperes egyenáramú

dinamóját, mely egyetlen ívlámpát táplált. 1879-ben a szegedi árvíz alatt az éjszakai védelmi munkálatokat szintén az ő általa alkotott áramfejlesztő készülékek segítették. 1881-ben tovább javította az ívlámpa hatékonyságát. 1882-ben készült el a Nemzeti Színház 1000 izzóból álló kivilágítási terve, amellyel a Nemzeti a világ harmadik elektromos árammal megvilágított színháza lett, mindehhez Zipernowsky már váltóáramot használt. 1883-ban mutatták be a Mechwart-Zipernowsky-féle egyfázisú, 150 lóerős, közvetlen gőzgéphez csatlakoztatott generátort, mely 30 éven keresztül táplálta a világításhoz szükséges elektromos áramot a budapesti Keleti pályaudvarnak. A szénszálas izzó feltalálása után Zipernowsky figyelme a váltakozó áram előállítására és szállítására fordult. 1883-ban Déri Miksával öngerjesztésű, váltóáramú generátort szerkesztett, ezzel kihasználta a többfázisú áramrendszerek előnyét, az energia szállításánál és elosztásánál felmerülő kisebb áramerősséget. Bláthy Ottó Titusszal és Déri Miksával közösen dolgozta ki a Ganz-gyár későbbi legnagyobb sikereit elérő termékét, a zárt vasmagos transzformátort, amely magas feszültségűvé alakította át az áramot, így annak vesztesége jóval kisebb lett. Ezt 1885. május 1-én mutatták be a Magyar Országos Kiállításon. Ebben az évben még szabadalmat nyújtott be *Váltakozó áramú áramelosztó rendszer párhuzamosan kapcsolt transzformátorokkal* címen, majd 1889-ben Dérivel többfázisú áramelosztó rendszerre adott be szabadalmat.

AGORA

TUDOMÁNYOS
ÉLMÉNYKÖZPONT
DEBRECEN

Foglalkoztatta a nagyvasutak villamosításának gondolata is, ezért együtt dolgozott a terület úttörőjével, Kandó Kálmánnal. A Nagysebességű elektromos vasutak című tanulmányában a Bécs-Budapest vonalra 200-250 km/h sebességű, 800 lóerős motorkocsikat javasolt, 10000 voltos felső tápvezetékekkel.

1893-ban a Műegyetem újonnan alapított Erősáramú Elektrotechnikai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára lett, egészen 1924-es nyugdíjba vonulásáig tanított ott. 1893-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották. 1895-ben – az ipartól visszavonulva – otthagyta a Ganz Villamossági Rt.-t. Az 1900-as Párizsi Világkiállításon 40 saját, illetve másokkal közös találmányának leírását közölte. 1905-től csaknem haláláig, több mint három évtizeden át, az 1900-ban alakult Magyar Elektrotechnikai Egyesület elnökeként részt vett a hazai találmányok és kutatások felkarolásában és összehangolásában. 1942. november 29-én hunyt el Budapesten.

Tiszteletére a Magyar Elektrotechnikai Egyesület Zipernowsky Károly-emlékérmet alapított, melyet évenként ítélnek oda a szakma egy-egy jeles képviselőjének.

Források:

<https://www.sztnh.gov.hu/hu/magyar-feltalalok-es-talalmanyaik/zipernowsky-karoly>

<http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC17155/17304.htm>

<http://www.omikk.bme.hu:8080/cikkadat/bitstream/123456789/960/1/2003.04bol5.pdf>

<http://tudosnaptar.kfki.hu/localhost/egyen.php?namenev=zipernowskyk&nev5=Zipernowsky+K%E1roly>